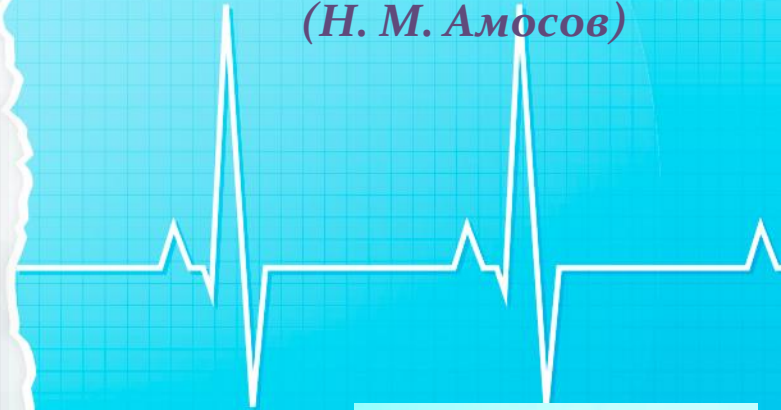
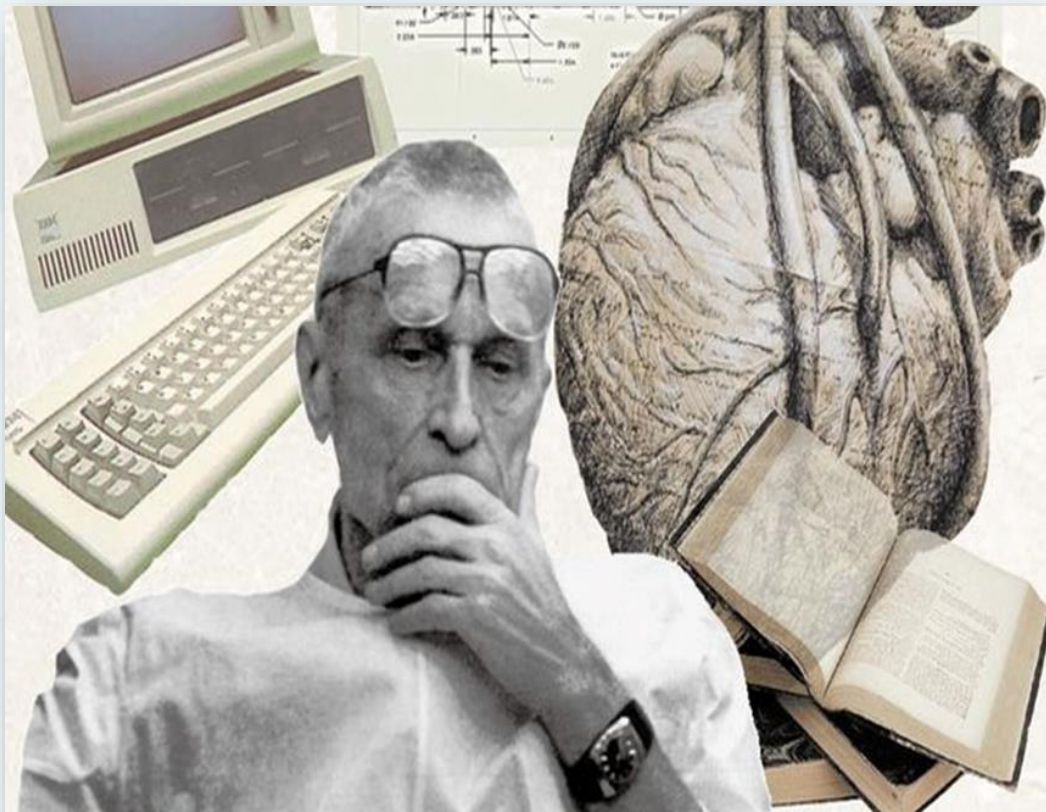

Академік людських сердець

*«Люди хорошие. Хо-ро-ши-е.
Нужно говорить это всегда. Иначе трудно жить...»*

(Н. М. Амосов)

Микола Амосов

(1913-2002)

(до 105-річнниці з дня народження)

«Мое счастье со мной – оно в мышлении и в
поиске истины.

Правда, без надежды найти ее, но это не главное:
важно искать»

Николай Амосов

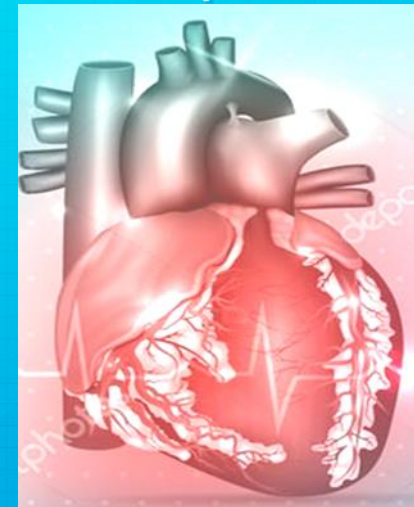

Світ знає Миколу Амосова як розробника унікального системного підходу до здорового способу життя, як першопрохідника в області операцій на серці, автора новаторських методик в кардіології та торакальної хірургії ("метод обмежень і навантажень"), творця першого в Україні відділу біокібернетики, автора спеціальних штучних клапанів для серця, винахідника "амосівського" апарату штучного кровообігу.

В Україні прийшла справжня слава до Амосова: саме тут він домігся феноменальних результатів як вчений-медик, торакальний хірург, а також як кібернетик, філософ, письменник.

Саме Микола Михайлович провів перше в СРСР протезування мітрального клапана серця. А трохи пізніше М. Амосов повідомив про досвід вдалих імплантацій напівкульових протезів клапанів серця хворим з невеликим лівим шлуночком, коли не вдавалося вшити кульові протези. І це також стало його унікальним досягненням, а згодом робочий варіант експериментальної моделі був переданий для розробки до дослідно-конструкторського бюро Кірово-Чепецького хімічного заводу, і незабаром почався випуск серійних моделей, які стали незамінними у всьому СРСР. А деякі медики говорили, що "амосовський" "МКЧ-27" за своїми можливостями перевершував американський аналог.

Крім того, геніальному вченому належать численні роботи з геронтології, проблем штучного інтелекту, раціональної організації суспільного життя (соціальної інженерії). Багато його праць виходили окремими книгами мільйонними тиражами, які миттєво зникали з книжкових полиць. Особливо ті, які були присвячені питанням продовження життя, адже в них Микола Михайлович описував експеримент по омолодженню, який ставив на собі.

Микола Михайлович Амосов народився 6 грудня 1913 р. в селі Ольхово, (сучасна Вологодська область).

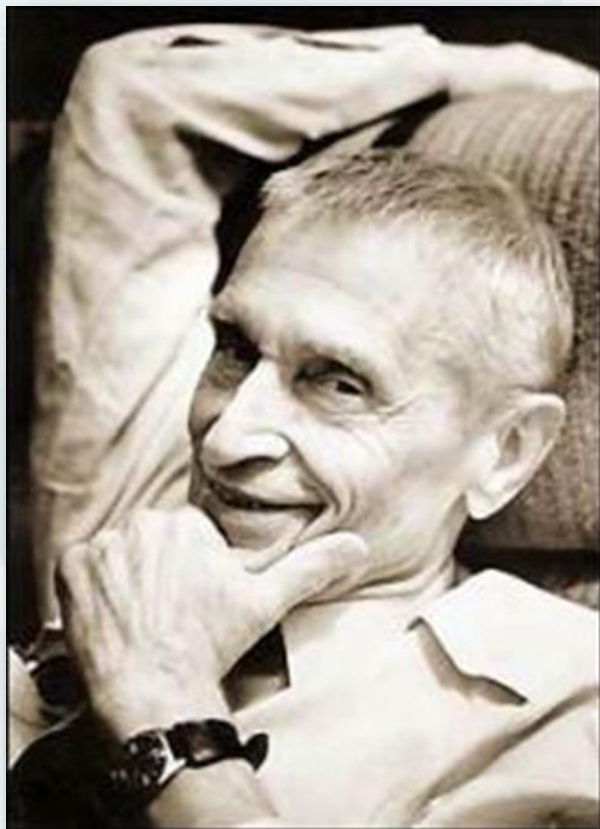
Мати була акушеркою, працювала в селі неподалік від міста Череповець. Жили бідно – мати на роботі не брала подарунків, і це послужило для нього прикладом на все життя. Батько пішов на війну у 1914 р., а коли повернувся, то незабаром покинув сім'ю. З 12 до 18 років М. Амосов навчався в Череповці у школі, потім — там же — в механічному технікумі. З 1932 р. працював у Архангельську, начальником зміни робітників на електростанції при лісопильному заводі.

У 1934 році Микола Михайлович одружився з Галею Соболевою. У 1935 році разом зі своєю першою дружиною вступив в Архангельський медичний інститут, закінчив його з відзнакою у 1939 році. Хотів займатися фізіологією, але вільні місця в аспірантурі були лише в хірургії. Паралельно навчався в заочному індустріальному інституті і в 1940 році також отримав диплом інженера з відзнакою. Темою для диплому обрав проект великого аероплана з паровою турбіною.

Після закінчення інституту і до початку Другої світової війни працював хірургом в Череповецькій лікарні. Працював М. Амосов і у комісії з мобілізації. Влітку 1941 р. потрапляє у Польовий госпіталь, де на посаді військового хірурга пройде всю війну. Колосальний досвід фронтних років дозволив Амосову стати чудовим майстром своєї справи. Під час бойових дій на його операційному столі виявилось близько сорока тисяч поранених, а померло не більше семисот.

У цьому госпіталі він знайде свою долю з новою дружиною, медсестрою Лідією Денисенко (12.12.1920-07.04.2014).

З 1947-1952 рр. він працює головним хірургом Брянської обласної лікарні, в якій створює власну методику резекції легенів при раку і туберкульозі. За шість років роботи в цій клініці він робить таких операцій більше всіх в Радянському Союзі.

«Не надейтесь, что врачи... сделают вас здоровыми. Они могут спасти жизнь, даже вылечить болезнь, но лишь подведут к старту. А дальше учитесь полагаться на себя»

Николай Амосов

У 1952 р. як великого фахівця з грудної хірургії його було запрошено до Київського інституту туберкульозу для керівництва спеціально створеною клінікою торакальної хірургії.

У березні 1953 р. захистив докторську дисертацію на тему *«Резекції легень при туберкульозі»*.

Поворотним у кар'єрі геніального хірурга став 1957 рік. Він вперше стикнувся в Мексиці з операцією на серці, в якій використовувався апарат «штучне серце». Після повернення на батьківщину, кар'єра лікаря Амосова стрімко злітає. Спочатку він очолює лабораторію, потім відділ біокібернетики, а згодом стає директором Інституту серцево-судинної хірургії у Києві. За цей час він разом з іншими науковцями розробив власний апарат штучного кровообігу. За роки своєї медичної практики видатний кардіохірург провів понад 6 тисяч операцій на серці. До речі, перший пелюстковий клапан серця Амосов зшив з нейлонової сорочки, яку купив на відрядженні за кордоном.

У 1961 р. – обраний членом-кореспондентом АМН УРСР. В тому ж році отримав Ленінську премію, обраний депутатом Верховної Ради СРСР. 17 січня 1963 провів **перше в СРСР протезування мітрального клапана серця.**

«Только через грустный опыт отстаивается золотой фонд медицины»

Николай Амосов

У 1965 році створив і вперше в світі впровадив у практику антитромботичні протези серцевих клапанів.

З 1968 року Микола Амосов став директором новоутвореного Київського НДІ серцево-судинної хірургії МОЗ УРСР і працював на цій посаді до 1989 року. В цьому медичному інституті було проведено близько 7000 резекцій легенів, понад 95000 операцій, пов'язаних з вадами серця, у тому числі близько 36000 з апаратом штучного кровообігу.

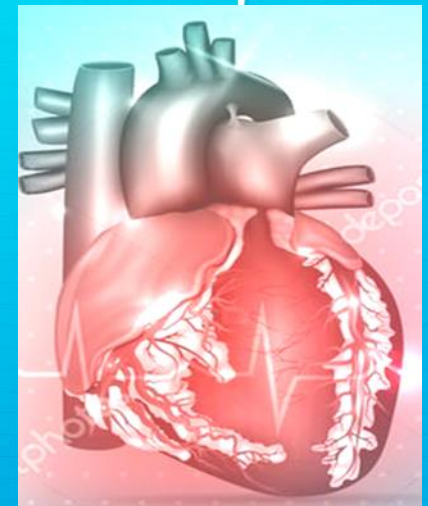
«Честь и слава нашей медицине и профессии врача!»

Николай Амосов

Життя Миколи Михайловича Амосова було насичене подіями, цікавими зустрічами, радістю від успішних операцій і безмежним сумом за втраченими пацієнтами. Втрату пацієнтів він все життя переживав тяжко, кілька разів навіть кидав хірургію, тому що смерті приносили йому глибокий сум.

І все-таки, незважаючи на ці прикrostі, Амосов був задоволений обраним шляхом. Про себе і своє життя він сам написав так: **«Якби можна почати жити спочатку - я обрав би те ж саме: хірургію і на додаток - мудрування над «вічними питаннями» філософії: істина, розум, людина, суспільство, майбутнє людства».**

Був у біографії Амосова цікавий факт - знайомство з відомим київським фізиком, який відкрив р-n-перехід, Вадимом Євгеновичем Лашкарьовим. Ось як про це знайомство в своїх мемуарах пише сам Микола Михайлович: «У 1937 році я познайомився з Вадимом Євгеновичем Лашкарьовим. Його зіслали в 1935 році з Ленінграду, від академіка Іоффе, нібито за спиритизм. Можливо, так і було, «ворога народу» запроторили б у табір. А тут - навіть на кафедру, до молодого покоління, допустили. І дві кімнати виділили.

«Человек уникален! Кто осмелится с этим спорить?»

Николай Амосов

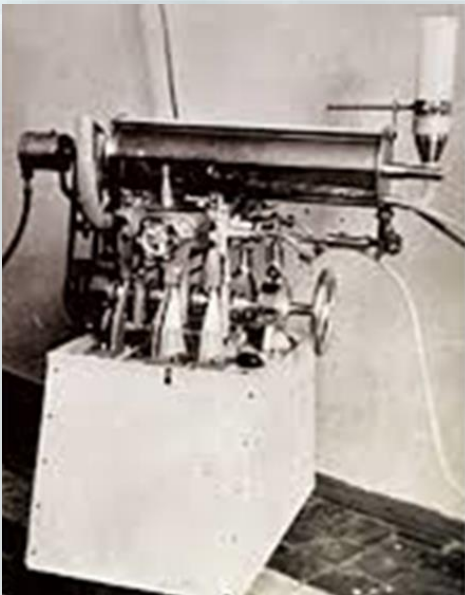
Пішов до нього здавати фізику без підготовки і отримав «чотири», соромно для мене, просив про перездачу. Тоді ж почав мудрувати зі штучним серцем. Вигадка ніяка, але ідея логічна. Тепер на принципі такого насосу створили протези серця, деякі працюють вже по кілька місяців, поки донора для пересадки підбирають. Креслення показав Вадиму Євгеновичу, він схвалив і п'ятірку в заліковку написав не питаючи. Серця я не зробив, але знайомство відбулося. І слід - на все життя».

Саме ВЄ, як називали Лашкарьова учні, відкрив юному Амосову «іншу фізику»: спіритизм, телепатію, телекінез, левітацію, полтергейст, йогу. Як відзначав Амосов, радянське виховання і жорстока цензура приховали від нього всі ці речі, давно відомі культурним людям.

Після знайомства з Лашкарьовим, Амосов продовжував все життя цікавитися цими предметами, хоча доказів істинності він так і не отримав. Микола Михайлович запрошував «екстрасенсів» в свою лабораторію в Інституті кібернетики, але вони жодного разу не показали того, що обіцяли. Незважаючи на відсутність прямих доказів, цю «науку» Амосов відкинути не зумів: дуже вже багато свідків і публікацій.

В. Є. Лашкарьов

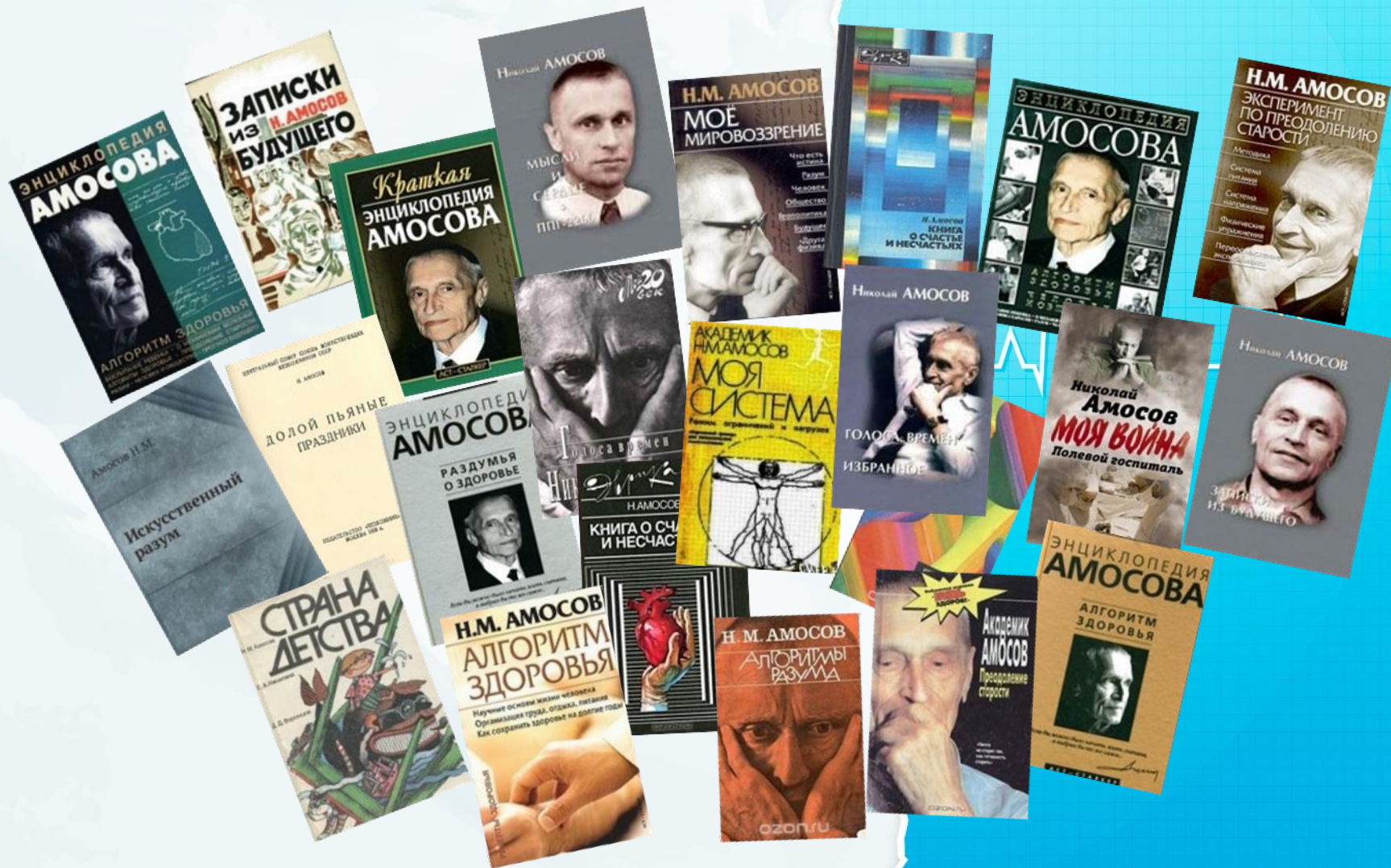

Апарат серце-легені

«Болезнь - это материальное и моральное бедствие. Катастрофа»

Николай Амосов

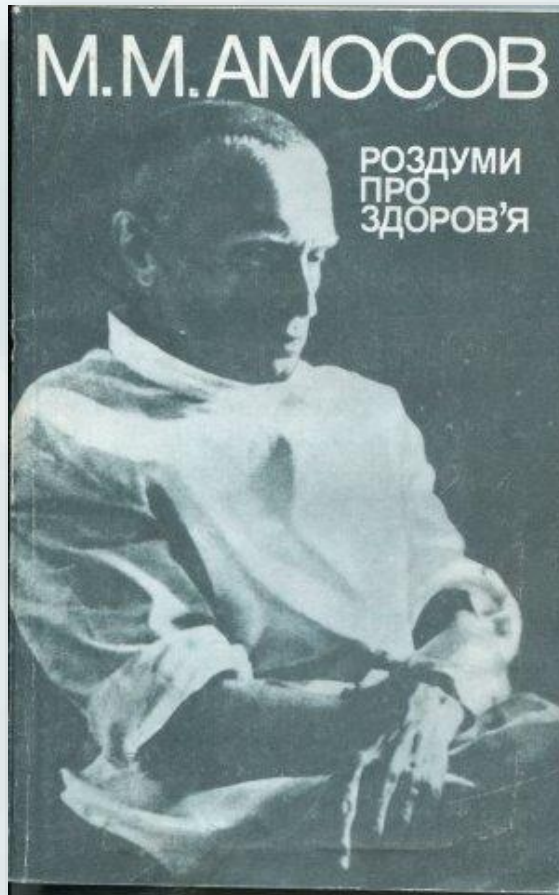
Крім хірургічної практики, геній медицини писав книги. Талант письменника приніс М.М. Амосову визнання і славу.

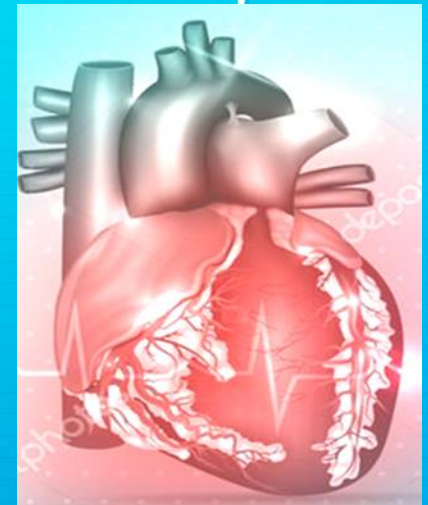
М. М. Амосов – автор понад 400 наукових робіт, включаючи 19 монографій.

Ряд монографій перевидані в США, Японії, Німеччині, Болгарії.

А його книга *«Роздуми про здоров'я»* була видана гігантським тиражем – 7 мільйонів екземплярів.

Микола Амосов був членом редколегії, редакційних рад низки вітчизняних і зарубіжних журналів.

«Границы здоровья беспредельны»

Николай Амосов

Єдиним пацієнтом, з яким Амосов подружився, був саме письменник Дольд-Михайлик: «У 1962 р. я видалив частину легені (рак) письменнику Юрію Петровичу Дольд-Михайлику, - згадує Амосов. - Через два тижні, коли все було позаду, запросили в гості. І, виявилось, дуже душевно і цікаво. Так і виникла звичка - два рази на місяць по суботах, в гості до Дольдів. Дві речі зробив для мене Дольд, не рахуючи радості спілкування, навчив пити коньяк, щоб в задоволення і без нудоти, і прилаштував «Думки і серце» у видавництво.

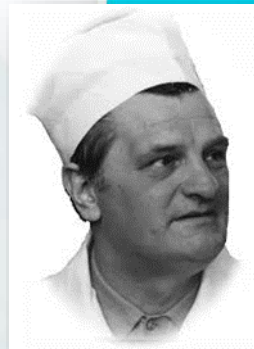
Амосов дуже любив приймати гостей. «Чудова це справа - спілкування», - любив повторювати він. Серед співрозмовників, окрім колег і учнів, у Амосова найчастіше бували близькі люди: хірурги Олексій Федоровський і Василь Братусь, письменник Юрій Дольд-Михайлик, авіаконструктор Олег Антонов, літератор Григорій Кіпніс, лікар-публіцист Юрій Віленський, багаторічні співробітники по інституту Яків Бендет і Юрій Мохнюк.

Ю. Дольд-Михайлик

Олег Антонов

Василь Братусь

Григорій Кипніс

«Вот разумное сочетание, необходимое для сохранения и укрепления здоровья: правильный гигиенический режим, физические нагрузки, закаливание, ограничение в еде, активный отдых. Это необходимо для всех людей без исключения»

Николай Амосов

Про систему М. М. Амосова "1000 рухів".

Передусім слід тренувати серце, запевняв М.М. Амосов. Якщо є хворий орган, його реакція на навантаження враховується нарівні з серцем або в першу чергу. Це стосується вибору типу вправ (розробка суглоба після операції, тренування м'язів після паралічу тощо), а не інтенсивності навантаження.

Основні положення системи М.М. Амосова – збільшення навантажень при оздоровчих тренуваннях, обмеження в одязі та їжі. Тренувальний ефект будь-якої вправи є пропорційним її тривалості і важкості. Перевищення навантажень, наближення їх до граничних пов'язане з небезпеками, оскільки перетренування – це вже хвороба. Потужність і тривалість тренування мають різну дію, що має враховуватися. Найважливіше правило тренування – поступовість нарощування навантажень. Треба пам'ятати, що фізичні навантаження впливають на всі органи і системи, але тренувальний ефект розвивається з різною швидкістю в різних органах. Тому темп нарощування навантажень і тривалості слід вибирати з запасом та орієнтацією на "повільні" органи. При низькій вихідній тренуваності нарощування навантажень – 3-5% на день, уникаючи верхніх меж можливостей. Після досягнення високих показників знижують навантаження. Далі цикл повторюється. Заняття мають бути рівномірними, складатися з однотипних повторюваних рухів, якими можна задавати темп.

Єдиним засобом профілактики хвороб суглобів, за М.М. Амосовим, є фізичні вправи. Інтенсивність рухів для суглобів визначається їх станом. Для профілактики досить робити по 20 рухів, при появі болю – 50-100, при явних ураженнях – по 200-300 на хворий суглоб і по 100 на здоровий. Рухи слід робити швидко – це навантажує серце. Від швидких рухів з невеликим навантаженням м'язи тренуються на витривалість, але їх об'єм не збільшується. Для розвитку м'язів потрібні рух і сила. Але для розробки суглобів сила не замінює числа рухів.

«Нам нужно помнить Амосова, чтобы... быть человеком», –
сказал его коллега, профессор Анатолий Криштоф.

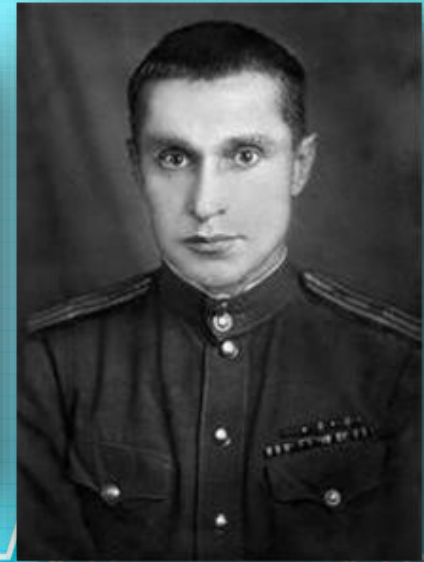
Микола Амосов продовжував хірургічну практику до похилого віку, свою останню операцію на серці він провів, коли йому вже минуло вісімдесят років.

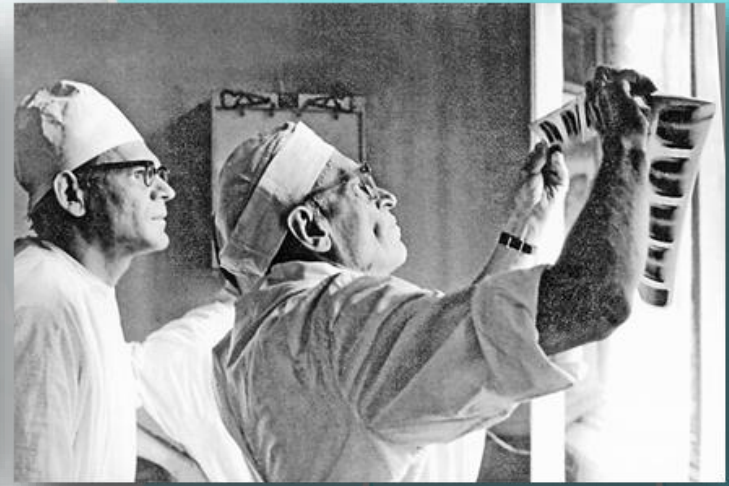
Але який неочікуваний злий поворот долі – взимку 1998 року стан серця видатного кардіохірурга погіршився. У травні Амосову зробили операцію в Німеччині. Обстеження підтвердило різке звуження аортального клапана й ураження коронарних артерій. Німецький професор вшив Амосову біологічний штучний клапан і наклав два аортокоронарних шунта. Операція була проведена успішно, через три тижні Микола Михайлович повернувся додому. Але 12 грудня 2002 життя вченого обірвалося від обширного інфаркту міокарда.

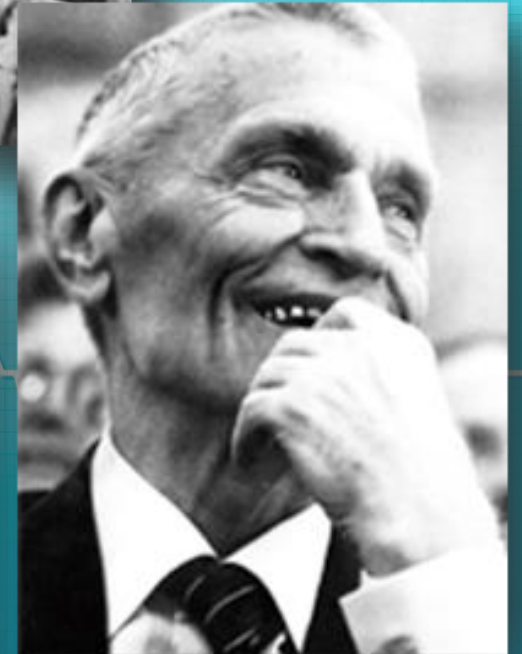
Микола Амосов – геній української і світової медицини, письменник, новатор, винахідник і талановитий вчений, що випередив час. Це людина-епоха, видатний хірург, завдяки якому було врятовано тисячі людських життів. Його вклад в науку важко переоцінити.

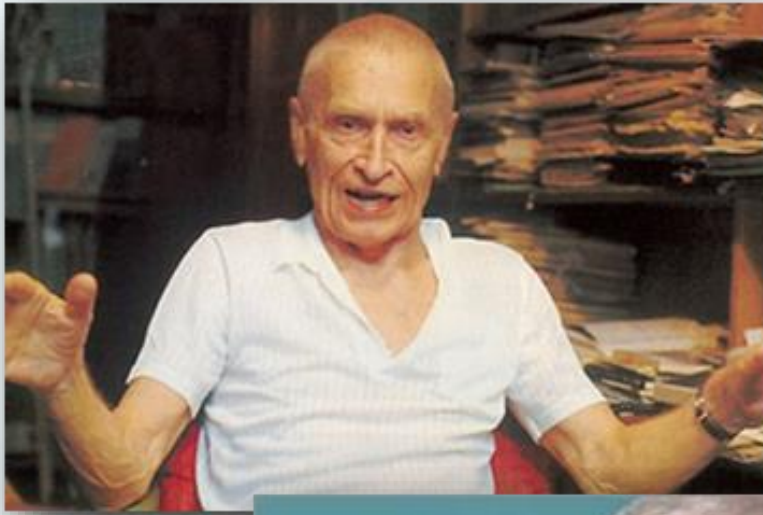
У 2008 році за результатами опитування громадської думки Микола Амосов був визнаний другою людиною, після Ярослава Мудрого, яка удостоєна звання **«великого українця всіх часів»**.

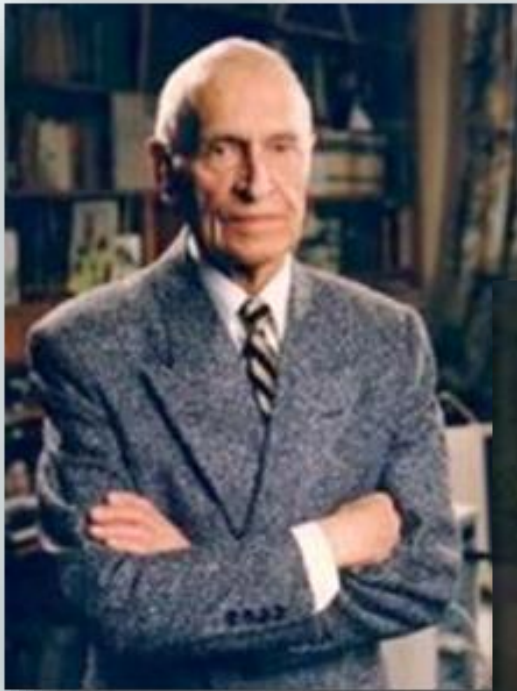
Фотоальбом

Вшанування пам'яті М. Амосова

Похований Микола Амосов на Байковому кладовищі в Києві (ділянка № 52а).

12 грудня 2003 року встановлений надгробний пам'ятник (автори — скульптори Олександр Дяченко, Костянтин Чудовський).

На честь М.М. Амосова названо астероїд, відкритий 8 жовтня 1969 року.

2013-й рік за рішенням ЮНЕСКО оголошено роком Миколи Амосова.

Верховна Рада України оголосила 2013 рік роком Миколи Амосова та постановила відзначити на державному рівні 100-річчя з дня його народження.

26 листопада 2013 року — Національний банк України у серії «Видатні особистості України» випустив срібну ювілейну монету «Микола Амосов» номіналом 5 гривень, з посвятою «легенді світової науки, видатному вченому в галузі медицини та біокібернетики, громадському діячу, академіку Національної академії наук та Академії медичних наук України, засновнику і директору Інституту серцево-судинної хірургії — Миколі Михайловичу Амосову. Микола Амосов врятував тисячі людей завдяки великій любові до них, почуттю відповідальності за їх життя».

Меморіальна дошка в м. Брянськ

Меморіальна дошка на будинку Череповецького медичного училища ім. М. М. Амосова

В Архангельську в Північному державному медичному університеті в 2003 році була розроблена "Золотая медаль академика Амосова"

АРК, Кировский район,
Старый Крым

Памятный бюст Амосову Николаю Михайловичу

В старой Старокрымской городской больнице, в отделении хирургии работал знаменитый кардиохирург Николай Михайлович Амосов. В годы войны он был полевым хирургом и прооперировал более 4000 раненых. Я горжусь, что в нашем городе жили и работали такие великие люди. В память о знаменитом хирурге на территории больницы установлен бюст Амосова Николая Михайловича, Старокрымская городская больница носит имя Николая Михайловича.

6 грудня 2013 року у день 100-річчя із дня народження М.М. Амосова, у м. Старий Крим на території районної лікарні ім. М.М. Амосова відкриті пам'ятник роботи Івана Кавалерідзе та кімната-музей видатного кардіохірурга.

У ЦЕМОУ БУДИНКУ В 1971 - 2002 РР. ЖИВ І ПРАЦЮВАВ ВЧЕНИЙ,
ВСТАНОВЛЕНА МЕМОРІАЛЬНУ ДОШКУ
АМОСОВ МИКОЛА МИХАЙЛОВИЧ
ХІРУРГ, ЛІБЕРНАТИ, ПОСЬМЕННИК,
ГРОМАДСЬКИЙ ДІЯЧ

В Києві на вулиці Богдана Хмельницького, 42, де у 1971-2002 роках жив і працював вчений, встановлено меморіальну дошку (бронза, барельєф; скульптор Г. Я. Хусід).

Меморіальна дошка на будинку лікарні у м. Старий Крим

У 2013 році до 100-річчя з дня народження М. Амосова була надрукована марка “Микола Амосов 1913-2002”.

На честь Миколи Амосова:

Документальний фільм (Таймураз Золоєв «**Микола Амосов**»), за участю Міністерства охорони здоров'я України, Наукового токсикологічного центру імені академіка Л. І. Медведя. 2013 р. — фільм – переможець XII Київського міжнародного фестивалю документальних фільмів у номінації «Документальні кінопортрети. Ретроспектива».

Документальний фільм «**Амосов: Сторіччя**». Режисер – Сергій Лисенко, оператор – Андрій Лисецький, генеральний продюсер – Катерина Амосова. Компанія – «Generator Films», 2013.

У 2015 р. перейменували одну з вулиць у м. Бровари.

У м. Вінниця 28 грудня 2015 року перейменовано вул. Медведєва на вул. Миколи Амосова (цікавий факт, що парадний вхід до Вінницького національного медичного університету імені Миколи Пирогова – вулиця Миколи Пирогова 56, а в'їзд до двору університету – з вулиці Миколи Амосова).

У м. Харків 2 лютого 2016 року вул. Корчагінців перейменовано на вул. Миколи Амосова.

У м. Костопіль 17 листопада 2016 року вул. Лобача перейменовано на вул. Миколи Амосова.

Книги про життя та діяльність академіка М. М. Амосова

1. Амосов / М. С. Шойфет // 100 великих врачей. – Москва : Вече, 2004. – С. 512-517
2. Амосов Микола // Енциклопедія українознавства для школярів і студентів / В. В. Олєфіренко [та ін.]. – Донецьк : Сталкер, 2001. – С. 9.
3. Амосов Микола Михайлович // Україна : енциклопед. словник / автор-упоряд. О. Сліпущко. – Київ : Аконт, 2008. – С. 84.
4. Амосов Микола Михайлович // Академія мед. наук України : збірник /упоря. О. В. Пирогов. – Київ : Академпрес, 2007. – С. 84.
5. Амосов Микола Михайлович // Хто є хто в Україні. 1997 : біогр. словник. – Київ : Авіценна, 1997. – С. 10.
6. Амосов Микола Михайлович // Академія мед. наук України. – Київ : Авіценна, 1998. – С. 102-104.
7. Амосов Микола Михайлович // Укр. рад. енцикл. словник. – Київ : Академкнига, 1966. – Т. 1. – С. 67.
8. Амосов Николай Михайлович // Крупнейшие хирурги России. – Пятигорск : Медкнига, 1997. – С. 5-7.
9. Амосова Е. Мой папа был сухарем // Юг. – 2008. – 13 декабря. – С. 5.
10. Безелев В. З. З благословення академіка М. М. Амосова / В. З. Безелев // Ваше здоров'я. – 1994. – № 8. – С. 2-4.
11. Без нього совість нації осиротіла // Зеркало недели. – 2002. – № 48. – С. 2.
12. Блиев Ю. Феномен Амосова / Ю. Блиев // Мед. газета. – 1998. – 4 грудня. – С. 5.
13. Виленский Ю. Наш современник / Ю. Виленский // Зеркало недели. – 1998. – № 49. – С. 11.
14. Виленский Ю. Николай Амосов. Одиссея жизни / Ю. Виленский // Киевские новости. – 1998. – 12 июня. – С. 6-7.
15. Виленский Ю. Николай Михайлович Амосов. В зеркале трёх эпох / Ю. Виленский // Серце і судини. – 2008. – № 1. – 117-120.
16. Віленський Ю. Голос епохи / Ю. Віленський // День. – 2010. – 25 березня. – С. 6.
17. Віленський Ю. Тридцять хвилин з Амосовим / Ю. Віленський // День. – 2004. – 11 листоп. – С. 4.

Книги про життя та діяльність академіка М. М. Амосова

18. Вітер О. Амосов усім серцем уболівав за пацієнтів / О. Вітер // *Голос України*. – 2003. – 13 грудня. – С. 5.
19. Врятовані серця / Я. Бендет [та ін.] // *Урядовий кур'єр*. – 2003. – 6 грудня. – С. 10.
20. Галін П. Спосіб життя з академіком Амосовим / П. Галін // *Київська правда*. – 1998. – 1 липня. – С. 3.
21. Григор'єв К. Діла і думи Миколи Амосова / К. Григор'єв // *Київ*. – 1983. – № 2. – С. 76-92.
22. Григор'єв К. Хірург, творець, мислитель / К. Григор'єв // *Дніпро*. – 1987. – № 8. – С. 91-103.
23. Дейнеко О. Здоров'я людини залежить від самої людини, так завжди говорив лікар Микола Амосов / О. Дейнеко // *Київ. правда*. – 2004. – 2 вересня. – С. 4.
24. Денисенко Н. Сердечный мастер / Н. Денисенко // *Бизнес*. – 2003. – № 50. – С. 88-90.
25. Джонсон Дж. В. Самый лучший врач – всего лишь вечно ошибающийся глупец / Дж. В. Джонсон // *Нью-Йорк геральд трибун*. – 1967. – 16 марта.
26. Дубская И. Интервью с Екатериной Амосовой / И. Дубская // *Факты*. – 2003. – № 44. – С. 7-8.
27. Жуковский Я. Встреча с Амосовым / Я. Жуковский // *Правда Украины*. – 2001. – 5 сентября. – С. 3.
28. Жуковский Я. Место в жизни / Я. Жуковский // *Правда Украины*. – 2001. – 1 августа. – С. 3.
29. Запорожан В. М. Він був щасливою людиною / В. М. Запорожан // *Одес. мед. журнал*. – 2003. – № 1. – С. 105-106.
30. Клімов А. А. Микола Михайлович Амосов / А. А. Клімов // *Україна. Видатні постаті*. – Харків, 2008. – С. 105 – 108.
31. Шаров В. Знайти точку опори. Амосов Микола Михайлович (1913 – 2002) / В. Шаров // *Вчені України : 100 видатних імен* / І. Ф. Шаров. – Київ : АртЕк, 2006. – С. 9-13.
32. Зубков А. Думка, викресана серцем / А. Зубков // *Молодь України*. – 1988. – 6 грудня. – С. 4.
33. Клімов А. А. Микола Михайлович Амосов / А. А. Клімов // *Україна. Видатні постаті*. – Харків, 2008. – С. 105-108.

Книги про життя та діяльність академіка М. М. Амосова

34. Осипов Г. Последний подвиг Геракла / Г. Осипов // Новое время. – 2002. – № 51. – С. 31.
35. Плющ В. Серце, яке вмищало всі болі / В. Плющ // Літ. Україна. – 2002. – 19 грудня. – С. 2.
36. Сердце Николая Амосова остановилось // Сегодня. – 2002. – 14 декабря. – С. 2.
37. Торжевська Г. Не експеримент, а життя / Г. Торжевська // Вісник НАН України. – 2003. – № 1. – С. 41-42.
38. Трахтенберг І. Амосов – це була епоха / І. Трахтенберг // Ваше здоров'я. – 2007. – 14 грудня. – С. 3.
39. Харченко Т. Н. Амосов Николай Михайлович / Т. Н. Харченко, О. Ю. Очкурова, И. А. Рудычева. – Харьков, 2004. – С. 9-15.
40. Шестаков В. А. Город Старый Крым в жизни Н. М. Амосова / В. А. Шестаков // Асклепий. – 2004. – № 1. – С. 35-39.

